

Vladimír G o š , Vladimír K a p l
Okresní vlastivědné muzeum Šumperk

Středověká vápenická pec z Libivé u Mohelnice

Ojedinělé, dříve nepovšimnuté nálezy nám pomáhají v souvislosti s velkými výzkumy dokreslit vývoj technologických zařízení v určitém regionu. Takovým případem je vápenická pec objevená náhodně před dvaceti lety na okraji obce Libivá. Tehdy bychom nemohli pec správně interpretovat, neboť jsme neměli k dispozici nálezový materiál ze slovansko osady u Mohelnice a středověkých hrnčířských dílen v Lošticích.¹⁾

Na relikty pece se narazilo na podzim roku 1964 při stavbě vepřína v obci Libivé vzdálené 3 km severně od Mohelnice. Komplex hospodářských budov místního JZD leží na jižním okraji obce, na mírné terénní vlně zvedající se nad inundací řeky Moravy. Na zbytky pece narazil bagrista Hetfleisch, nutné záchranné práce provedl ve ztížených podmínkách V. Kapl.

Zbytky pece se zachovaly v jižní a západní stěně stavební jámy, na dně bylo možné rekonstruovat z rozrušených zbytků její spodní část. Pec měla původně jednoduchou mířířovitou konstrukci a byla zatesaná do sprašové stěny. V půdoryse měla oválný tvar o rozměrech 190 x 160 cm, delší osou orientovaná ve směru SZ - JV (obr. 1,1). Vstupní otvor se nacházel v severní části, kde dále pokračovala předpecní jáma, která již nemohla být zkoumána. Dno se nalézalo v hloubce 270 cm pod úrovní ornice, jednoduchá kopule dosahovala výšky 160 cm. Stěny pece v zachované části měly struskovitý povrch do bělošeda zabarvený a byly vypáleny do hloubky 12-20 cm. Na rovném dně ležely do výše 50 cm vrstvy do červena vypálené mazanice prostoupené vrstvičkami přepáleného vápna. U pravého okraje čelušně pece stál na přepálených vrstvách pilíř zhotovený z nasucho kladených kamenů, který plynule přecházel v jednoduchou klenbu, dnes již zborcenou. Levý pilíř byl odstraněn bagrováním, otvor pece měl zhruba rozměry 70 x 45 cm. Na vypálených vrstvách dna pece ležela destrukce ka-

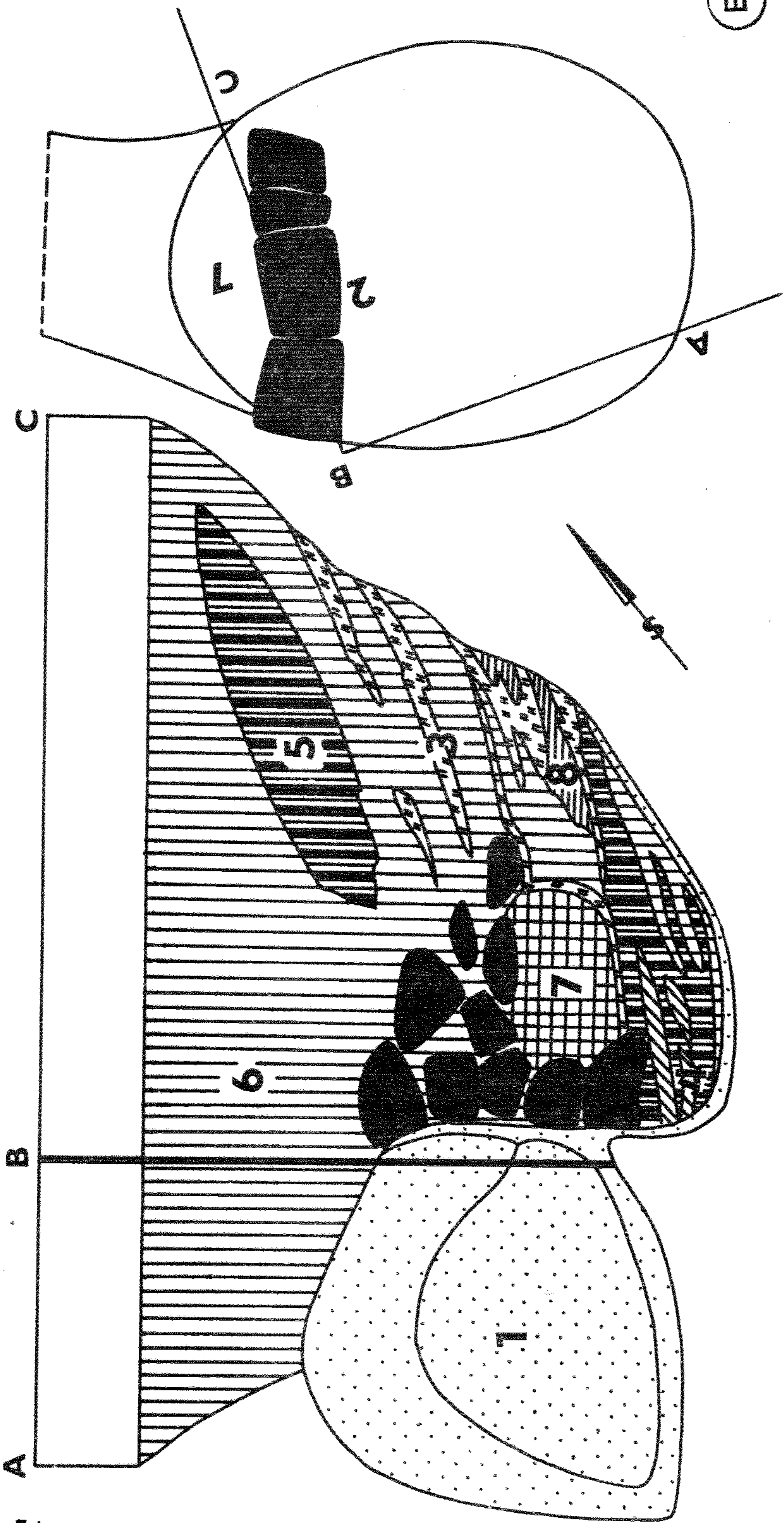
menné kopule pece s přepálenou mazanicí, v ní se našlo několik úlomků z okrajů a těl masivních zásobnic.

K dataci pece můžeme použít pouze čtyři okraje masivních zásobnic. Všechny jsou zhotoveny z tuhé hlíny, povrch přetřen engobou hnědé barvy, později žárem pece přepálené. Okraj zásobnice je nižší, kyjovitě zesílený, tělo zdobeno na podhrdlí pásy šikmých vrypů, níže jsou žlábků (obr. 1,3). Zásobnici můžeme zařadit do III. typu.²⁾ Zbývající tři zásobnice jsou již vyspělejší, mají vysoký kyjovitý okraj, nahoře zakulacený, konické tělo je zdobeno svazky žlábků a všedny svým charakterem náleží do IV. typu (obr. 1,2). Jedná se o zboží typické pro severní Moravu ve 14.-15. století.

Ze silně rozrušených zbytků můžeme soudit, že pec měla původně jednoduchou milířovitou konstrukci. Po určité době její funkce, kterou dokládá větší množství vrstviček vápna na dně došlo ke zřícení klenby a uživatelé tedy postavili znovu novou z nasucho kladených kamenů. Je velmi zajímavé, že na severní Moravě v době slovanské a po celý středověk se používaly lehké milířovité pece na pálení vápna a keramiky. Řemeslníci nepochybně dobře zvládli náročný technologický proces a nepotřebovali stavět složitější vypalovací zařízení. Vápenická pec v Libivě stála na okraji obce, možná byla součástí většího výrobního zařízení a pravděpodobně sloužila k potřebám všech obyvatel středověké obce.

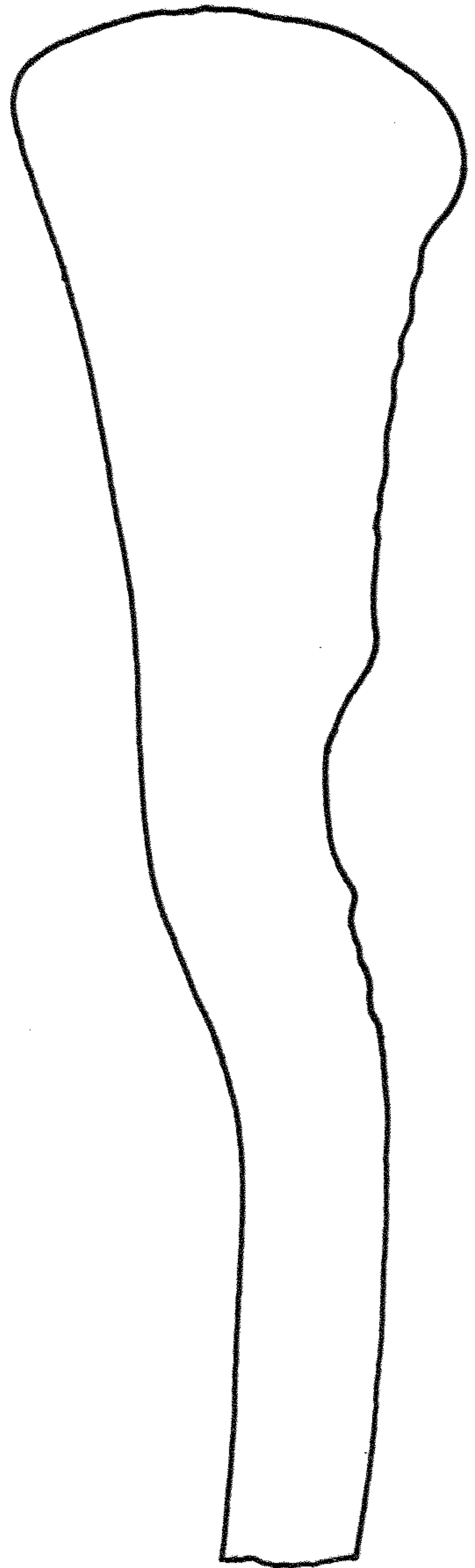
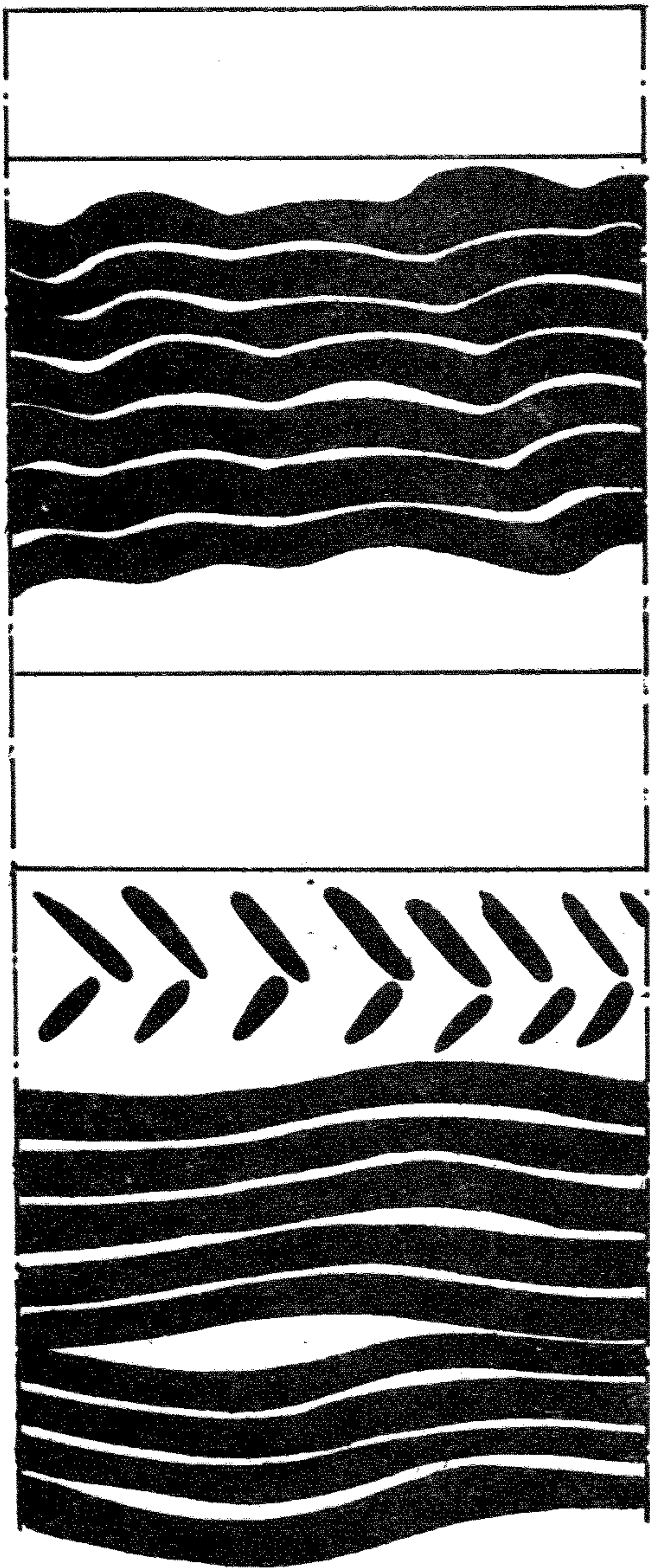
Poznámky:

- 1) V. Goš, Hrnčířské pece severní Moravy, Zkoumání výrobních objektů a technologií archeologickými metodami, Sborník ze semináře 11.12.1979 v Technickém muzeu v Brně, Brno 1982, 25-32.
- 2) V. Goš, - J. Karel, Slovanské a středověké zásobnice severní Moravy, AR XXXI-1979, 165.

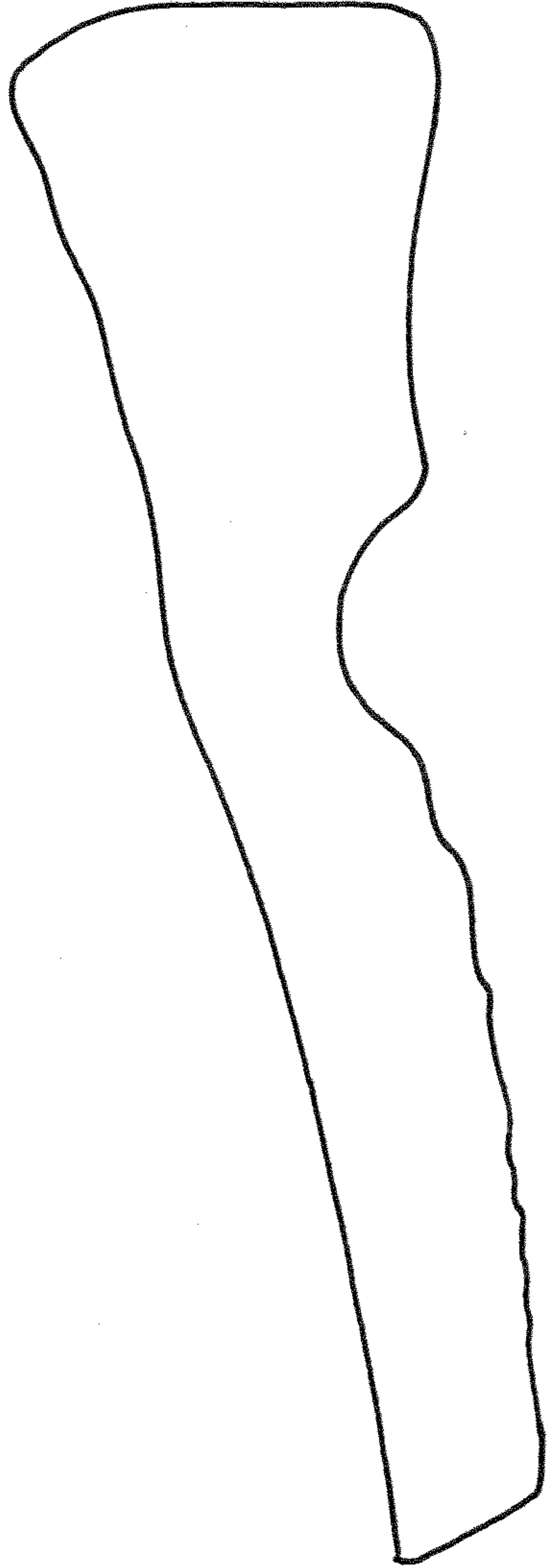
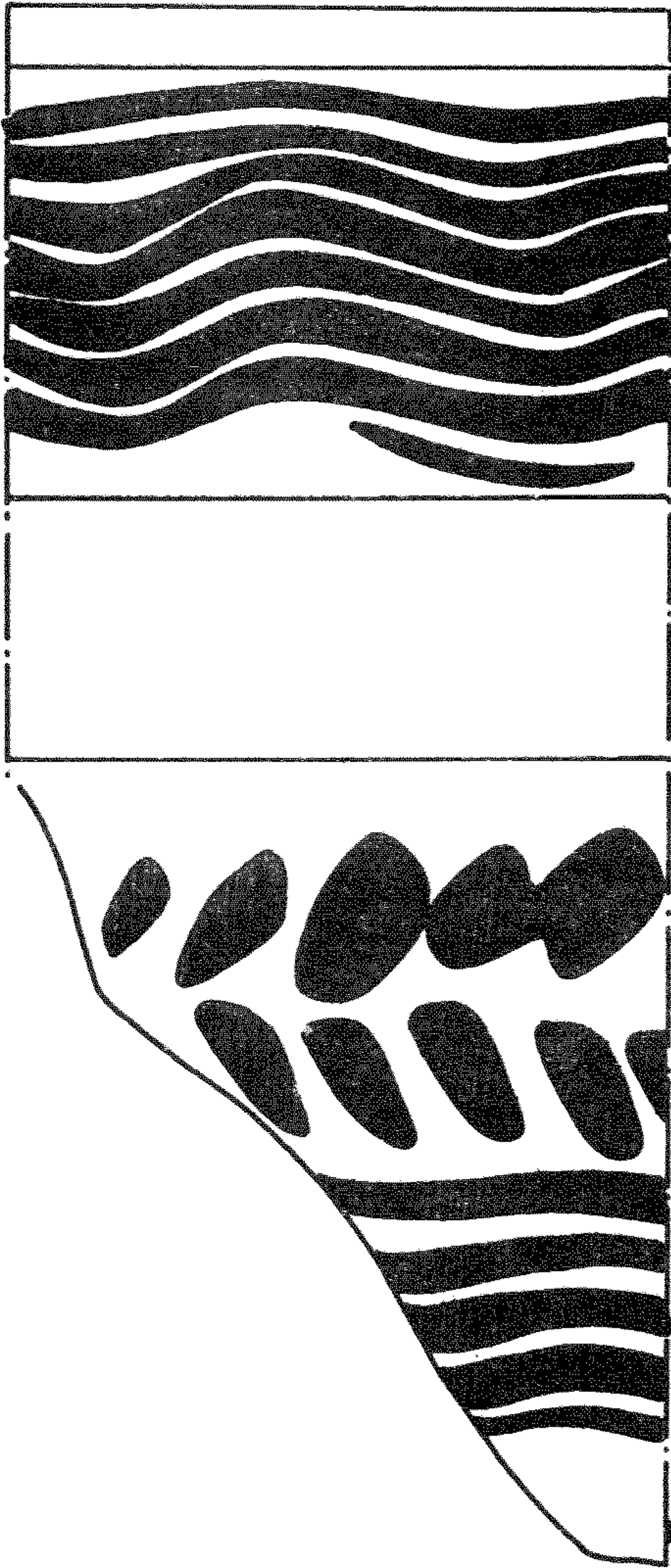

Ev

Legenda k mapce pece: 1-těleso pece, 2-vrstva kamenů, 3-vrstvy uhlíků, 4-vrstvy vypáleného vápna, 5-shluk uhlíků, mázanice a vápna, 6-zásyp jámy, 7-vstupní otvor.

Obr. 2

Obr. 3